

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

INTERCULTURALITAT, CONSUM RESPONSABLE: COMERÇ JUST I EDUCACIÓ INFANTIL

Antònia Tur Serra

Grau d'Educació Infantil

Any acadèmic 2014-15

DNI de l'alumne: 41447452A

Treball tutelat per Dra. Gemma Tur Ferrer.

Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació.

L'autora autoritza l'accés públic a aquest Treball de Fi de Grau.

Paraules clau del treball:

Interculturalitat, Comerç Just, Educació Infantil.

PÀG: EN BLANC

RESUM

La perspectiva intercultural a l'educació, suposa l'enriquiment mutu des del reconeixement de tots individus i cultures que es troben a l'aula.

En aquest treball, es pretén també aprofundir en les raons de tipus econòmic que porten a tantes persones a voler conviure amb nosaltres, així com de la nostra responsabilitat com a societat en aquesta situació, a través de la nostra manera de consumir. Com alternativa al model de consum actual, es presenten els criteris del Comerç Just.

S'ha elaborat una proposta d'activitats per apropar totes aquestes qüestions als alumnes d'Educació Infantil. Es presenta també un recurs propi elaborat per a portar-les a terme.

ABSTRACT

The intercultural perspective in education, involves mutual enrichment from the recognition of all cultures and individuals who are in the classroom.

This work, also aims to deepen economic reasons that lead many people to want to live with us, and our responsibility as a society in this situation, through our model of consumption. As an alternative way, fair trade criteria are presented.

It has been prepared a range of activities to bring these issues to students kindergarten. It has been also developed a own resource to carry them out

INDEX	PÀG.
1-INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ.....	5
2-OBJECTIUS.....	7
3- MARC TEÒRIC.....	3
4-EL SISTEMA DE COMERÇ INTERNACIONAL EN L'ACTUALITAT I LES SEVES IMPLICACIONS EN LA DESIGUALTAT MUNDIAL.....	10
4.1-Anàlisi de les desigualtats Nord-Sud.....	11
4.2-Aspectes socials i mediambientals.....	12
4.3-Diferències entre comerç convencional i Comerç Just: situació actual.....	14
5-LA INTERCULTURALITAT I L'ESCOLA.....	17
5.1- La importància de conèixer a l'altre, de comprendre'l.....	17
5.2- El fet de la diversitat cultural: entendre'l com a riquesa.....	18
6-EDUCACIÓ EN VALORS.....	19
6.1-Educació i Drets Humans.....	19
6.2-L'escola com a promotora del pensament crític: cap a un consumidor responsable.....	21
6.3-Què podem fer per ser consumidors responsables?.....	22
7-PROPOSTA D'APLICACIÓ PRÀCTICA.....	22
7.1-Un recurs: un conte.....	22
7.2-Proposta d'activitats.....	29
7.2-1-“Parlem-ne”.....	29
7.2-2 Inventem un altre final.....	30
7.2-3-Sortida a comprar a una botiga de comerç just.....	31
7.2-4-Fem un pastís “just”entre tots.....	32
8-CONCLUSIONS.....	33
9-BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA.....	38

1-INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ

La interculturalitat és un tipus de relació que s'estableix entre cultures i que propugna el diàleg i la trobada entre elles a partir del reconeixement mutu, dels seus respectius valors i formes de vida. No es proposa fondre les identitats de les cultures involucrades en una identitat única sinó que pretén reforçar-les i enriquir-les. El concepte inclou també les relacions que s'estableixen entre persones pertanyents a diferents grups ètnics, socials, professionals, de gènere, etc. al si d'una mateixa comunitat. Des d'aquesta perspectiva s'ha de propiciar el coneixement de l'altre, anant més enllà del folklore.

En l'àmbit de l'ensenyament, la interculturalitat és una actitud que propugna el desenvolupament de valors socials, i s'ha introduït de manera explícita en el currículum de diverses institucions, com part integrant dels continguts referits als procediments i a les actituds, als valors i a les normes.

Tenint en compte la diversitat de llengües, la interculturalitat es materialitza en un enfocament cultural que promou l'interès per entendre a l'altre en la seva llengua i la seva cultura. Al mateix temps, es concedeix a cada part implicada la facultat d'aprendre a pensar de nou i contribuir amb la seva aportació particular. Les persones implicades en el procés ensenyament-aprenentatge construeixen els seus coneixements d'altres cultures mitjançant el diàleg i van creant conjuntament nous significats. Totes les cultures presents a l'aula es valoren per igual i mitjançant un aprenentatge cooperatiu s'afavoreix la percepció de la diversitat com a valor.

D'altra banda, considerant que l'escola ha de promoure el pensament crític i formar ciutadans capaços d'enfrontar-se a les problemàtiques a les que ens enfrontem en l'actualitat, és també imprescindible comprendre les raons dels immigrants econòmics i socials, els motius que impulsen a tanta de gent a deixar enrere la seva vida i la seva família per anar a parar a llocs desconeguts i inhòspits amb l'esperança de millorar les condicions de vida pròpies i, en moltes ocasions, d'altres membres de la seva família. Les persones que formen aquestes famílies ajudaran a partir, quasi sempre invertint tots els recursos dels que disposen, al membre que més possibilitats d'èxit pugui tenir, èxit del que en resultaran beneficiades un gran nombre de persones. És necessari que les societats que reben a aquestes persones, tinguin

coneixement de les dures condicions socials i econòmiques que impulsen als immigrants i a les seves famílies a prendre aquesta decisió.

Així mateix, no podem oblidar que el model de consum i producció actual no en és aliè, cal comprendre la seva repercussió en la vida de les persones que arriben a les nostres ciutats i pobles per tractar d'accedir a millors condicions de vida i que conviuen amb nosaltres i porten els seus fills a les escoles on exercirem la nostra professió i on haurem de crear contextos adients per a un desenvolupament òptim de tots els infants, el qual no es pot aconseguir sense un reconeixement de la identitat de cadascun d'ells i la promoció del reconeixement mutu, des de una perspectiva intercultural.

D'aquesta manera, torna necessari prendre consciència de les vertaderes raons que han portat a aquestes persones fins aquí, per comprendre-les per una part, però també, perquè comprendre les raons que els han portat a deixar els seus llocs d'origen, pot donar com a resultat la consciència de la nostra responsabilitat com a societat en la situació que els ha portat a conviure amb nosaltres, no sense haver arriscat la vida en moltes ocasions, a prendre consciència de com afecten els nostres hàbits de consum en la situació econòmica i social de les persones que fan l'impossible per a arribar a una Europa opulenta des del seu punt de vista, que no tenen cobertes, ni tant sols, les necessitats més bàsiques.

A partir d'aquí, d'aquesta comprensió, seria possible caminar cap a un canvi de model de consum que sigui més just per a tots.

D'aquesta manera, es presenten les idees i actituds que es divulguen per des de la perspectiva del Comerç Just, recollides en els criteris que segueixen les organitzacions que promouen aquesta manera alternativa de consumir, amb la intenció de promoure la pressa de consciència del què es pot fer en aquesta direcció.

Així doncs, la intenció d'aquest treball és aprofundir en la comprensió del significat de la interculturalitat i en les raons que porten a tanta gent des de tant lluny a conviure amb nosaltres i amb els quals, des de aquesta perspectiva intercultural, hem de recrear la nostra identitat. Raó per la que es fa necessària una millor comprensió, no només dels seus trets culturals, sinó també de les raons que els han portat fins aquí. Des d'aquesta comprensió i tenint en compte la promoció del pensament crític i l'educació en valors, l'apropament als

critèris del Comerç Just podrà ajudar a prendre consciència de la voràgine consumista en la que estam immersos, malgrat la crisi econòmica que exclou a moltes persones, en una societat que encara és opulenta, comparada amb les societats des de les que provenen els immigrants econòmics i socials.

De la mateixa manera, es pretén la comprensió de com els nostres hàbits de consum, que alhora estan condicionats, repercuteixen en les relacions comercials actuals, de la nostra responsabilitat com a societat, la qual cosa podria redundar en canvis futurs en la manera de consumir, que comportasin com a conseqüència, canvis en las relacions comercials que poguessin possibilitar una millora de les condicions de vida de milions de persones al món i un increment de la protecció del medi ambient.

Per possibilitar l'apropament a totes aquestes qüestions als alumnes d'Educació Infantil, presentaré una proposta pràctica, amb activitats contextualitzades a partir d'un recurs propi, un conte.

2-OBJECTIUS

Donat que la diversitat cultural és un fet a les nostres aules avui dia, a traves d'aquest treball es pretén fer reflexionar sobre el què significa la interculturalitat, sobre les raons de caire econòmic i social que provoquen la immigració i sobre la comprensió de la responsabilitat que té la nostra societat, a través dels nostres hàbits de consum, en l'aprofundiment de les desigualtats entre rics i pobres, així com en els problemes mediambientals actuals. De la mateixa manera, es pretén donar a conèixer els criteris que proposa el nomenat Comerç Just encaminats a millorar la situació, així com presentar una proposta pràctica dirigida als alumnes d'Educació Infantil per induir la reflexió sobre totes aquestes qüestions.

- Apropar al concepte de interculturalitat.
- Analitzar les relacions comercials actuals i la seva repercussió en l'aprofundiment de les desigualtats Nord-Sud.
- Conèixer els criteris del Comerç Just.
- Promoure hàbits de consum responsable.
- Promoure valors positius: solidaritat, justícia social, cura del medi ambient.

-Proposar activitats per donar a conèixer el Comerç Just a Educació Infantil.

3- MARC TEÒRIC.

El fenomen de la immigració dels habitants dels països més pobres cap als països més rics durant les últimes dècades, ha anat acompanyat d'un ràpid procés de mundialització i uniformització econòmica i cultural que provoca actituds de respostes de defensa de les identitats ètniques i culturals en els països d'acollida. Entenent el concepte de cultura en un sentit ampli, com les formes de vida, costums, comportaments, habilitats socials, etc. que són transmeses dins un grup social en concret i que conformen una determinada identitat grupal. Aquest fet es reflecteix a les aules i fa necessari abordar les relacions al seu si des d'una perspectiva que contempli aquesta nova realitat (Carbonell, 1995).

Carbonell (1995) també afirma que les causes de l'augment de la immigració cap el Nord són degudes a que augmenten les diferències entre el Nord i el Sud. La major part dels habitants d'aquest planeta viuen en els països del Sud, on trobem que sovint no disposen dels recursos bàsics per a poder subsistir.

Segons el diari El Mundo (2015), en una notícia sobre un informe de Intermon Oxfam realitzat de cara al Foro Econòmic Mundial de Davos (2015), un 1% de la població de la població mundial tindrà serà més rica l'any 2016 que la resta del 99% dels habitants del món.

Per aquest motiu, no es d'estranyar que, tal i com diu Carbonell (1995), milions de persones, entre elles infants petits, abandonin la seva pàtria i les seves famílies, per tractar de millorar les seves condicions de vida.

Seguint amb aquest autor, tot això ocasiona que ens trobem amb una gran diversitat cultural a les societats europees, per tant a les seves aules, el qual provoca, entre d'altres, fenòmens d'índole racista i xenofòbia per part de alguns sectors de les societats d'acollida.

La recessió econòmica i la competència en el mercat laboral, el declivi del moviment obrer com a agent aglutinador de les reivindicacions i la vida social, la crisi ideològica, d'uns valors basats en l'imperi de la raó (Pérez, 1998), en l'ètica del treball, de les societats modernes i que donaven sentit a la vida, així com, les altes taxes d'atur actuals que fan del

món un lloc ple d'incertesa, són factors que contribueixen a l'augment d'aquest fenòmens (Carbonell, 1995).

Alhora, seguint amb el que diu Carbonell (1995), quan aconseguen arribar a algun dels països del Nord, les minories d'immigrants han de començar, dins la societat d'acollida, un nou procés de resocialització per tractar d'integrar-se a una societat on troben nous models culturals i pautes de comportament, els quals poden resultar molt difícils de comprendre i d'assolir per als nouvinguts, tot això sense renunciar a la seva pròpia identitat.

Aquesta realitat queda reconeguda i contemplada en el Decret d'ordenació de l'ensenyament de les Illes Balears (Govern Balear 2008, p. 4) quan s'afirma que s'ha d'atendre a la diversitat, “una diversitat que, actualment, s'incrementa amb l'augment accelerat i imprevisible de la població escolar procedent de la immigració, amb tota la problemàtica educativa i social que comporta i que ha de tenir una resposta del sistema educatiu”.

Respecte a l'enfocament educatiu a prendre, trobem que Delors (1994, p. 6) es planteja la qüestió següent: “¿Sería posible concebir una educación que permitiera evitar los conflictos o solucionarlos de manera pacífica, fomentando el conocimiento de los demás, de sus culturas y espiritualidad?” El que ens proposa aquest autor és que sembla adequat enfocar l'educació des de dos orientacions que es complementen. Ens diu que, en un primer nivell, s'hauria de promoure un descobriment gradual de l'altre i que en un segon nivell, també s'hauria de promoure la participació en projectes comuns, concebut aquesta participació com a tasca per a tota la vida, com a metodologia per a evitar i resoldre conflictes latents.

En aquest sentit, des del punt de vista de l'educació en valors i del foment del pensament crític i la promoció del consum responsable, Albareda, Bertán, Montagut, Navarro i Scoles (1999), per una banda, afirmen que l'educació en valors ha de conformar l'activitat pràctica, mencionen també l'excés i la forma de consum com a generadors de greus problemes mediambientals: esgotaments de recursos i excés de residus, i socials: pobresa i desigualtats. Problemàtiques que consideren que una educació que vulgui incidir en el món actual no pot obviar. Així, els autors presenten una proposta de materials per a fomentar el consum crític a les aules com a mida d'actuació front a l'excés de consum de productes, dels

quals sovint no coneixem ni l'origen ni les condicions en las que han estat elaborats o produïts.

Per altra banda, trobem que el nomenat Comerç Just es presenta, entre d'altres, com a alternativa al model de comerç imperant, on la rendibilitat econòmica és el fi principal, sense atendre a les pràctiques que la possibiliten, encara que aquestes perjudiquin al medi ambient del lloc on es produeixen els bens de consum o a les condicions laborals i socials dels seus productors. El Comerç Just, el que tracta és que les relacions comercials entre productors i consumidors siguin més equitatives, tenint cura del medi ambient (Cantos, 1998).

4-EL SISTEMA DE COMERÇ INTERNACIONAL EN L'ACTUALITAT I LES SEVES IMPLICACIONS EN LA DESIGUALTAT MUNDIAL.

Les relacions comercials actuals estan fonamentades en els principis del lliure comerç que pretén la llibertat en les relacions comercials entre els diferents agents que hi participen amb un objectiu clar: la rendibilitat. La intervenció estatal es vista com a un obstacle, ja sigui aquesta en forma de regulacions d'horaris, preus, relacions laborals, etc o en forma d'impostos .

Per aquesta raó, es pot afirmar que el consum, té a veure fonamentalment amb l'economia. Així mateix, també sabem que el consum està, a més a més, relacionat amb la natura, el medi ambient i els recursos naturals que, no s'ha d'oblidar, deixarem a les generacions futures (Greenpeace, n.d).

El que no es sol tenir tant en compte és que el consum, la nostra manera de gastar, comprar d'utilitzar les coses, comporta també conseqüències socials. Per això es urgent prendre consciència del que esta passant i mirar de canviar l'estat actual de la situació social, donat que les desigualtats entre el Nord i el Sud no deixen de créixer. Per a poder construir un món més just, més igualitari per a tothom.

D'aquesta manera, cal fer una mirada a les relacions comercials, a la història d'aquestes relacions entre el Nord i el Sud per a comprendre millor les profundes desigualtats que hi trobem (Intermon, n.d).

Es presenten els criteris del Comerç Just que promouen diverses organitzacions, entre elles Intermón (n.d.), com a alternativa de consum al criteri únicament econòmic que regula actualment les relacions entre productors i consumidors i que té conseqüències tan negatives pel medi ambient i en l'aprofundiment de les desigualtats socials entre rics i pobres Intermon, 2015).

4.1-Anàlisi de les desigualtats Nord-Sud.

La catalogació de les relacions Nord-Sud, no és una catalogació pròpiament geogràfica sinó una manera d'abordar temàtiques relacionades amb la globalització i la interdependència que es donen actualment en el planeta. Així, de vegades trobem el "Sud" a les perifèries de les ciutats europees amb barris empobrits i una població marginada, de la mateixa manera que als països del Sud geogràfic, hi ha elits que gaudeixen de grans privilegis. Aquesta catalogació fa referència a les relacions econòmiques entre els diferents "Nords" i "Suds", caracteritzades per una profunda desigualtat que no deixa de créixer (Veroli, n.d).

L'ordre econòmic mundial actual va sorgir a partir de la Segona Guerra Mundial, a partir dels acords entre les potències europees que necessitaven ajuda per a la seva reconstrucció i els EEUU, atorgant a aquest últim estat un predomini que encara perdura. Aquest ordre va estar creat per a poder disposar del mercat més ampli possible i poder comercialitzar lliurement. Sorgiren institucions com el Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial que, d'acord amb Chomsky (1993), han imposat programes que han aprofundit la desigualtat entre el països rics i els pobres.

Mides del tipus de les que propugna aquest dies el FMI i el Banc Mundial com a recomanacions per al nostre país i que són àmpliament rebutjades per ser vistes com a propulsores de pobresa i desigualtat, cap país escapa a l'aprofundiment de la desigualtat.

L'amenaça dels mercats penja sobre els nostres caps, sinó complim amb les exigències dels organismes internacionals que els representen, ens abandonaran, fugiran a altres indrets més complidors amb les seves exigències, però "els mercats", tan presents en la nostra realitat actual, no són ens autònoms i espontanis que funcionen per si mateixos. Darrera dels

mercats hi ha persones, són construccions socials amb lleis establertes per institucions i regulades per governs.

Com a resultat de l'anterior, les elits mundials són cada vegada més riques, mentre que la major part de la població del món s'ha vist exclosa de la millora de les condicions de vida que es suposava que el lliure mercat aportaria. La desigualtat econòmica creix ràpidament en la majoria dels països. La meitat de la riquesa mundial actual riquesa mundial està en mans del 1% més ric de la població. Aquest fet, aquesta profunda desigualtat està considerat per El Fòrum Econòmic Mundial com a un greu risc per al progrés de la humanitat.

Aquesta desigualtat econòmica extrema i la intervenció de les elits en els processos democràtics són massa sovint interdependents. El fet de que no hagi control sobre les institucions polítiques les debilita i els governs acaben servint a les elits econòmiques. La desigualtat extrema no és inevitable, però es cap on camina l'ordre econòmic mundial actual, l'aprofundiment de la desigualtat esta essent la conseqüència de la globalització i la liberalització de les relacions econòmiques actuals (Cantos,1998).

4.2-Aspectes socials i mediambientals.

Diverses organitzacions com Oxfam Internacional (2015), senyalen que les desigualtats entre rics i pobres estan augmentant ràpidament. Aquesta organització apunta que a l'any 2013, set de cada deu persones vivia pitjor que trenta anys abans.

Les conseqüències del creixement de les desigualtats són de diversa índole, provocant problemes socials i sanitaris. Dificultant l'accés a serveis metges, a aigua potable, a la educació, provocant un increment de les diferències de gènere, de la criminalitat i la violència, afectant a la igualtat d'oportunitats, condemnant d'aquesta manera a la perpetuació d'aquesta situació durant generacions a gran part de la població mundial (Oxfam Internacional, 2015).

Continuant amb el que diu aquesta organització, aquestes desigualtats afecten les decisions polítiques que es prenen, donat que els països i les persones més riques tenen més capacitat d'influència i aconsegueixen sortir beneficiats en les negociacions a l'hora

d'establir les regles que regulen el funcionament dels organismes nacionals i internacionals, incrementant d'aquesta manera la desigualtat.

Oxfam Internacional (2015) apunta també que cada vegada més el món es mou en contra d'aquesta situació, moviment que hauria de redundar en un canvi de les regles de joc, per tal d'acabar amb la desigualtat extrema.

Pel que fa als aspectes mediambientals, la generació de residus és una problemàtica reconeguda que té la societat actual, és necessari que els ciutadans prenguin consciència de la importància que té la prevenció en aquesta qüestió, així com d'altres que afecten al medi ambient, com el fet de que els recursos naturals no són inesgotables, per tal d'aconseguir un desenvolupament sostenible que pot ser definit com "un desarrollo que satisfaga las necesidades del presente sin poner en peligro la capacidad de las generaciones futuras para atender sus propias necesidades" (Comisión Mundial del Medio Ambiente de la ONU, 1987).

Segons la organització FACUA-Consumidores en acción (2009), al llarg dels últims anys, ha quedat patent que les actuals formes de producció i consum que imperen en la societat produeixen enormes quantitats de residus, això s'hauria tornat ja en un dels problemes més greus als que s'enfronta la humanitat.

Seguint amb el que diu aquesta organització, cada dia es tiren tones de paper, plàstics, metalls, materials informàtics, productes químics, etc. que s'han convertit en un problema a l'hora de destruir o emmagatzemar. A més i més, alguns dels països del sud, s'estarien convertint en els escombriaires del món a canvi de una quantitat de diners insignificant pels mal anomenats països desenvolupats, que són els que produeixen aquests residus.

Aquesta degradació del medi ambient és, en gran mida, una conseqüència que deriva de l'acció desmesurada i incontrolada dels sistemes econòmics i productius vigents que ens han portat a una manera de consumir no es assumible pel planeta (FACUA, 2009) .

Per concloure aquest apartat, dir que eradicar la pobresa i garantir la sostenibilitat del medi ambient, també forma part dels propòsits fixats a l'any 2000 per 189 països de la ONU (Organització de les Nacions Unides) en els nomenats "objectius del mil·lenni".

4-3-Diferències entre comerç convencional i Comerç Just: situació actual.

Les relacions econòmiques que s'estableixen entre els estats, de la mateixa manera que entre els productors i els consumidors, i a través de les quals s'omplen de productes els comerços als quals tenim accés, estan basades en les lleis del lliure mercat, que té com a eixos centrals la competitivitat i la eliminació de la intervenció estatal, la desregularització del flux de bens i serveis (Cantos ,1998).

Si bé, inicialment aquest model estava concebut com a un medi per a millorar el nivell de vida de tots, AMPLIAR avui dia s'ha convertit en un fi en si mateix, la rendibilitat és la premissa prioritària, sense tenir en consideració ni els drets humans ni el medi ambient (Ransom, 2002).

L'horror que va causar els fets ocorreguts durant la Segona Guerra Mundial, va ocasionar el naixement de les Nacions Unides (ONU), organisme sorgit en 1945, com a conseqüència dels acords que es varen prendre al final d'aquesta guerra. La intenció era crear també organismes que depenguessin de la ONU, inclòs en el terreny financer: es va crear el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional, i el comercial: es va crear el GATT General Agreement on Tariffs and Trade.

En 1995 es va formalitzar l'OMC, Organització Mundial del Comerç, organització successora del GATT, com a organització reguladora de les negociacions comercials a nivell mundial, al temps que avançava la globalització. Aquesta organització, va imposar els valors del lliure mercat a través de sancions i multes, "des de les aleshores, les negociacions comercials s'havien de tractar segons l'única divisa del mercat: el preu metàl·lic" (Ransom, 2002 p.13).

Per altra banda, en les últimes dècades, paral·lelament al procés de globalització, ha anat emergint una altra manera d'entendre les relacions comercials, una manera que considera que les relacions comercials han de servir a les persones implicades, no al benefici.

El perquè el Comerç Just, concretament, és contemplat per diverses organitzacions (Intermón, n.d., Setem, n.d., Vicente Ferrer, n.d) com a alternativa al comerç convencional, ens fa plantejar la qüestió de on radica la diferencia entre aquest i el comerç convencional.

Així, el que trobem és que, el nomenat Comerç Just, promou l'establiment de unes relacions comercials a nivell internacional, basades en el respecte, la transparència i el diàleg, enfocades a aconseguir l'equitat entre productors i consumidors, unes relacions comercials que tinguin, prioritàriament en compte, criteris socials i mediambientals.

D'aquesta manera, el que busca el Comerç Just és contribuir al desenvolupament sostenible i el respecte pels drets laborals i socials dels treballadors, especialment en els països del Sud, per això és considerat un element important per contribuir a la cooperació al desenvolupament, com és en el cas de la Fundació Vicente Ferrer, organització compromesa amb el desenvolupament d'àmplies zones empobrides de la India i que troba en la promoció del Comerç Just una manera de contribuir a la finançar els seus projectes, per una banda, i la manera de promoure unes relacions comercials més justes, encaminades a reduir les desigualtats, en aquest cas de les dones *dalit* que tenen alguna discapacitat, per l'altre.

Les dos grans diferències entre el Comerç Just i el comerç convencional, són que el Comerç Just redueix enormement el nombre d'intermediaris, respecte als que intervenen en la cadena comercial convencional, i que, a més i més, el percentatge en el benefici de la venda que fa la persona productora és tres vegades superior en el Comerç Just que en el comerç convencional (Setem, n.d.).

Segons Intermón (n.d.) els criteris a seguir des del punt de vista del Comerç Just serien els següents:

-Creació d'oportunitats per a productors i productores desfavorits econòmicament en desavantatge econòmic:

establiment d'una relació a llarg termini amb els productors amb garanties de pagament per endavant. Aquestes condicions afavoreixen a comunitats que d'altra manera no tenen accés al sistema de mercat convencional o en desavantatge econòmica.

-Transparència i rendició de comptes:

l'organització ha de ser transparent en la seva gestió i en les seves relacions comercials, fomentant la participació dels empleats i els productors en la presa col·lectiva de decisions.

-Relacionis comercials justes:

les organitzacions de comerç just, comercialitzen tenint en compte el benestar social, econòmic i ambiental dels productors i productores marginats i no persegueixen els seus guanys a costa d'ells. Reconeixen, promouen i protegeixen Just reconeix, promouen i protegeixen la identitat cultural i les habilitats tradicionals dels petits productors això queda reflectit en els seus dissenys artesanals, i els productes alimentaris elaborats.

-Pagament d'un preu just:

un preu just és aquell que, en el context local, ha estat establert de mutu acord per tots a través del diàleg i la participació, que proporciona un pagament just als productors i també pot ser sostingut pel mercat. Pagament just és el considerat pels propis productors com a justs, i que tingui en compte el principi d'igual pagament per igual treball entre homes i dones.

-Respecte de les normes de treball infantil i explotació laboral:

aquestes organitzacions organització respecten la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets del Nen, i a la llei nacional/local sobre l'ocupació dels nens. Si hi participen que no afecti a la seva escolarització.

-Compromís a l'equitat de gènere, a la no discriminació i a la llibertat d'associació:

les organitzacions de comerç just, a l'hora de contractar no discriminen, pagar salaris, accedir a formació, promoció, i finalització o jubilació per cap raó relacionada amb raça, casta, nacionalitat, religió, discapacitat, gènere, orientació sexual, pertinença a organització política, edat, estat civil o per VHI. Així mateix, també respecten i promouen el dret dels seus treballadors a associar-se en sindicats o en qualsevol altra forma d'associació, a la negociació col·lectiva.

-Comerç Just significa que es valora i recompensa degudament el treball de la dona:

les organitzacions de comerç just ofereixen oportunitats de desenvolupament a les dones i prenen en compte les seves necessitats a nivell social, de salut i seguretat quan estan embarassades o en períodes de lactància.

-Condicions de treball i pràctiques saludables:

les organitzacions de comerç just proporcionen un entorn de treball segur i saludable per als empleats , així mateix, compleixen, amb les lleis nacionals i locals i convenis de la OIT sobre salut i seguretat.

-Desenvolupament de Capacitats:

que té per objecte augmentar els efectes positius del desenvolupament per als petits productors marginats a través del Comerç Just.

- Promoció del Comerç Just:

per crear consciència sobre l'objectiu del Comerç Just i de la necessitat d'una major justícia en el comerç mundial a través del Comerç Just.

Advoca pels objectius i les activitats de Comerç Just d'acord amb l'àmbit d'abast de l'organització.

- Respecte pel medi ambient:

Les organitzacions productores de productes de Comerç Just intenten millorar les practiques mediambiental i aplicar mètodes de producció que maximitzen l'ús de matèries primeres de forma sustentable, comprant a nivell local quan sigui possible, utilitzant les tecnologies de producció que busquen reduir el consum d'energia, tracten de minimitzar el impacte dels seus residus sobre el medi ambient,etc.

5-LA INTERCULTURALITAT I L'ESCOLA

La interculturalitat fa referència a un tipus de relació que s'estableix entre diferents cultures i que propugna el diàleg i la trobada entre elles a partir del reconeixement mutu, dels seus respectius valors i formes de vida

5.1- La importància de conèixer a l'altre, de comprendre'l.

Per a considerar la diversitat com a valor, es necessari adonar-se de les coses que ens apropen els uns als altres, al temps que es pren consciència de la interdependència de tots els éssers humans (Delors, 1994).

Continuant amb el que ens diu Delors (1994), el descobriment de l'altre no serà possible sense la construcció de la pròpia identitat, per tant, el nen primer ha de descobrir qui és. A partir d'aquesta construcció podrà posar-se en el lloc dels altres i comprendre les motivacions de les seves accions. Fomentar aquesta actitud d'empatia en la primera infància redundarà en els comportaments socials al llarg de la vida. D'aquesta manera, si s'ensenya als infants a adoptar el punt de vista d'altres grups ètnics o religiosos, s'estan prevenint posteriors incomprendions que podrien generar actituds, alhora generadores, de odi i de violència en els adults.

D'aquesta manera, participar en projectes comuns, tal com proposa Delors (1994), permetrà superar els hàbits individuals i valorar els punts de trobada per sobre dels aspectes que separen als individus, donant origen a una nova manera d'identificació, permetrem entrar en contacte a persones absolutament diferents entre elles, sense per això contradir la seva pròpia identitat i possibilitant enriquir-se mútuament. En conseqüència, els programes d'educació escolar haurien de reservar temps i ocasions suficients per iniciar des de molt aviat als infants en projectes cooperatius.

Així mateix, cal recordar que “el desenvolupament personal serà un fet inseparable de la socialització” (Bassedas , Huguet, i Solé, 2008) de la relació amb els altres, la identitat pròpia es crea a través de la relació amb els altres.

5-2- El fet de la diversitat cultural a l'escola: entendre'l com a riquesa.

El diferents models d'integració a l'escoles han tractat la diversitat des de diferents visions de com ha de ser la relació amb els nouvinguts, com s'ha de ser amb el divers, amb *l'altre*, què se li ha de demanar.

D'aquesta manera trobem que el model **asimilacionista** de l'escola propugna que les persones que arriben a una cultura diferent a la seva "han de renegar de la cultura d'origen i assimilar la cultura de la societat d'acollida per ser acceptades en ella" (Maleta Pedagògica, n.d.).

Respecte al que afirma el model **Multicultural**, és que "més que el reconeixement de cada cultura, es pretén promoure la interacció social entre persones i grups culturalment diferents, però en un registre que permeti la comunicació des de la cultura de cada individu" (Maleta Pedagògica, n.d.).

Front a aquest dos models es presenta el model **Intercultural**, on des de la percepció de la diversitat com a valor, es considera que el projecte educatiu que ha d'elaborar l'escola ha de tenir com objectiu "desenvolupar en els i les estudiants el gust i la capacitat de treballar en la construcció d'una societat on les diferències culturals es considerin una riquesa comuna i no un factor de divisió" (Maleta Pedagògica, n.d.).

L'**educació intercultural** s'erigeix d'aquesta manera com a una forma d'enriquiment cognitiu, però sobre tot com una manera de construir una convivència positiva i contribuir a una minva dels conflictes tant escolars com socials, alhora que també contribueix a la resolució pacífica dels que puguin sorgir (Maleta Pedagògica, n.d.).

6-EDUCACIÓ EN VALORS

L'escola com a agent socialitzador que és, té una important funció en la transmissió de valors.

6.1-Educació i Drets Humans.

La legislació educativa d'un país s'inspira en uns valors determinats que estan recollits en les lleis de rang superior. En el nostre país és la Constitució la llei de la que emanen totes les demes lleis. La Constitució espanyola conté de manera vinculant els Drets Humans, als quals menciona explícitament en el seu preàmbul (Constitució espanyola, 1978).

En un segon àmbit de concreció curricular, en la legislació de la nostra autonomia, trobem que en el Decret per a l'ensenyament (Govern Balear 2008, p.8) s'afirma que l'educació infantil i de l'educació bàsica s'orientaran cap a la consecució de unes determinades finalitats entre les que podem trobar “la formació per a la pau, el respecte als drets humans, la vida en comú, la cohesió social, la cooperació i solidaritat entre els pobles”, a més i més, en el mateix article es parla de “l'adquisició de valors que propiciïn el respecte als éssers vius i al medi ambient, en particular al valor dels espais forestals i el desenvolupament sostenible”.

D'aquesta manera, podem dir que els valors que inspiraren la Declaració Universal dels Drets Humans (1948), així com els valors que promouen una cura dels medi ambient, són valors contemplats en la legislació educativa vigent de la nostra comunitat.

La firma de la Declaració dels Drets Humans (1948), va suposar un abans i un després en la història de la humanitat, donat el caràcter universal dels drets que en ella es recullen, tal i com queda reflectit en el seu primer article “Artículo 1. Todos los seres humanos nacen libres e iguales en dignidad y derechos y, dotados como están de razón y conciencia, deben comportarse fraternalmente los unos con los otros”, (Declaració Universal dels Drets Humans, 1948).

Els Drets Humans contempen a tots els éssers humans, el qual ens converteix a tots en ciutadans del món (Jares,1999). En aquesta declaració s'acordà un llarg catàleg de drets i valors destinat a regir la convivència al si dels estats i entre ells. En el seu primer article diu es diu el següent En el moment de la seva aprovació es tractava del consens més gran del món mai aconseguit pel que fa a uns valors determinats.

Després de dos anys de propostes i modificacions, el 10 de desembre de 1948 es va presentar el text definitiu per a la seva aprovació a l'Assemblea General de les Nacions Unides, quaranta vuit vots a favor, vuit abstencions i cap vot en contra.

Una de les crítiques que va rebre la Declaració Universal dels Drets Humans des del principi va ser que s'ocupava només de drets individuals, sense tenir en compte que l'ésser humà és un ser social que forma part d'una comunitat cultural i social. Aquesta dimensió dels

humans també presenta les seves necessitats i en conseqüència uns drets que cobrir. A aquesta dimensió pertany el dret al desenvolupament i a un medi ambient sa, entre altres. Al llarg de les darrers dècades s'han publicat diverses declaracions, la major part d'elles incidint en la necessitat d'un nou ordre mundial basat en "la cooperació econòmica, en relaciones más justas y equitativas y en la necesidad de una comprensión global del desarrollo", són els anomenats Drets de Tercera Generació (Jares, 1999, p.41).

Els Drets Humans de Tercera Generació no estan inclosos en la Declaració Universal, però formen part dels drets que s'estan definint i dels quals es reclama hi siguin inclosos (Amnistia Internacional, n.d.).

Aquest drets són també nomenats els drets de la solidaritat, són drets col·lectius i per aquesta raó porten implícita la corresponsabilitat (Portal de Sostenibilitat, n.d.). Segons aquesta organització els drets de tercera generació serien els següents:

- A un medi ambient sa.
- El desenvolupament que permeti una vida digna.
- Dret a la coexistència pacífica.
- Dret a la pau.

Segons Jares (1999) sense treure importància a les firmes de tractats i declaracions, en el terreny dels Drets Humans, aquest han d'anar acompanyats de la seva projecció pràctica en la vida quotidiana de totes les persones, això comporta portar-los al terreny de .

6.2-L'escola com a promotora del pensament crític: cap a un consumidor responsable.

La societat capitalista ha estat promotora de valors relacionats amb poder, prestigi, agressivitat, competitivitat, prevalença de criteris econòmics i d'eficiència productiva, consumisme, destrucció de la natura en nom del progrés econòmic i social, insolidaritat, pragmatisme, valors tots ell on preval d'individualisme (Cantos, 1998).

Front a aquest valors, en emergeixen altres d'indole col·lectiva, relacionats amb el respecte i la tolerància, la cooperació, el reconeixement de la diversitat, el respecte pels drets humans de tots els habitants del món, la conservació de la natura, d'un nou model de

creixement econòmic, d'una visió preventiva de la salut, de noves orientacions de consum dirigides a la satisfacció de les necessitats reals (Carbonell, 1995).

Seguint amb Carbonell (1995), respecte a la satisfacció de les necessitats reals, aquesta esta relacionada en la manera de consumir, essent necessari promoure una actitud responsable davant el consum, que ha de ser contemplada en l'àmbit de l'educació en valors i no només de manera teòrica, sinó que ha d'anar acompanyada d'activitats practiques.

Així, des d'aquesta perspectiva i donats els problemes socials i mediambientals als que ens enfrontem en l'actualitat, des de la perspectiva, així mateix, d'una educació que ha de contribuir a desenvolupar el pensament critic, és adient promoure des de l'escola actituds de consum responsable (Albareda, Bertán, Montagut, Navarro i Scoles, 1999).

6.3-Què podem fer per ser consumidors responsables?

L'objectiu és consumir d'una manera mediambientalment més sostenible i triant productes i serveis que afavoreixin la igualtat social.

Com a alternatives al consumisme imperant és planteja un canvi d'hàbits de consum ajustant-los a les necessitats reals i optant per productes que afavoreixin el medi ambient i la igualtat social, entre altres, amb mides com las tres R: Reduir, Reutilitzar, Reciclar (Greenpeace, n.d).

“Los mercados siguen a la sociedad, aseguraron los invitados al encuentro” (Goirigolzarri, 2015) aquesta frase va ser pronunciada per fa una setmana pel president d'una entitat bancària i demostra que els consumidors tenim la paraula a l'hora de canviar l'estat de la qüestió en les ralacions comercials actual.

7- PROPOSTA D'APLICACIÓ PRÀCTICA.

A continuació, es presenta una proposta pràctica amb la intenció d'apropar les temàtiques tractades a alumnes d'Educació Infantil.

Objectius

- Promoure el coneixement de l'altre: percebre la diversitat cultural com a valor.
- Educar en valors: no discriminació, justícia social, solidaritat, cura del medi ambient.
- Fomentar el pensament crític: promoure el consum responsable, en concret el comerç just.

7.1-Un recurs: un conte.

A Educació Infantil els contes suposen una manera d'introduir i contextualitzar diverses temàtiques d'una manera lúdica, és per això que s'ha elaborat aquest recurs, per induir a la reflexió i per contextualitzar altres activitats que es presentaran a continuació.

El dia que en Joan va trobar una sabata a la platja.

Una vegada hi havia un nen amb els cabells daurats i arrissats i els ulls verds, que vivia a una illa enmig d'un mar blau i temperat. A aquest mar, es podien trobar estrelles de mar d'uns quants colors, tortugues i polps, morenes i gerrets, roges i sargs, etc. i a aquest nen del que us parlaré, li agradava molt nedar amb ulleres de bussejo i observar-los. També li agradava córrer i jugar per l'arena. Ell i la seva família es podien passar hores a la platja.

La història que us contaré va ocórrer un dia d'aquells que la seva família havia decidit passar practicant les seves activitats preferides, a més de nedar i bussejar, els hi agradava que el sol acariciés la seva pell mentre passejaven, menjaven o jugaven sobre l'arena.

Així, en Joan, així es diu el nostre protagonista, un nen que viu a una illa enmig del mar, un dia a primers d'octubre va anar a la platja. Al mes d'octubre, les platges d'aquella illa, solen estar prou solitàries. Durant aquest mes, de vegades fa caloreta, però de vegades el temps no és massa bo, el dia pot estar molt assolellat i de sobte canviar i aixecar-se una tempesta, així que la majoria dels turistes ja han marxat i la gent no s'arrisca massa a anar a les platges. Però a la família d'en Joan li agrada molt anar a la platja durant aquesta època de l'any i gaudir de la tranquil·litat, encara que de vegades hagin d'anar-se'n corrent, si canvia el temps.

Aquell dia, en arribar a una petita caleta a l'oest de l'illa, els pares d'en Joan varen buscar un lloc arrecerat per deixar les tovalloles, la roba i el menjar. Era una mica abans del migdia i jugarien o passejarien abans de dinar. S'havien reunit la seva família i uns quants

amics més. Més tard vindrien altres nens amb els quals podria compartir jocs i rialles. Pel moment feia un dia perfecte per anar de pícnic i gaudir de la natura en bona companyia.

-Quin bon dia fa -va dir el pare.

En Joan, mentre esperava que arribessin els altres nens, va començar a caminar per la vora de la mar, encisat per les copinyes que anava trobant. Les turmentes amb les que sol començar la tardor, provoquen grans ones que arrosseguen copinyes, algues i objectes variis que han anat a parar al fons del mar durant l'estiu. No feia gaires dies, n'hi havia hagut una de bona turmenta i la platja estava plena de petits tresors per en Joan, al qual li agradava recollir les copinyes i guardar-les dins petits recipients que repartia per la seva habitació, li feien tenir present el mar en el qual tan li agradava submergir-se. Des de l'altra costat de la platgeta la mare li va dir:

-Joan, no t'allunyis massa.

Estava tan absort amb les troballes que feia, que no va veure aquella sabata fins que ben bé no va estar a punt de fonyar-la. De sobte la seva atenció va anar a parar a aquell objecte que, encara que mullat i una mica deformat, conservava una bellesa extraordinària, era de pell, tota brodada, adornada amb fil daurat sobre tela vermella, i tenia la punta recargolada. Era una sabata que parlava de països llunyans, d'aromes exòtics, dels màgics mons que apareixen als contes i les llegendes que parlen de l'orient i que la mare li llegia per les nits.

El nen es va mirar fixament aquella sabata durant una bona estona, intentant imaginar les aventures que hauria viscut el seu portador.

De sobte, es va aixecar un vent fort, l'aire l'envoltava cada vegada amb més força, en Joan es va trobar enmig d'un remolí que el va enlairar i se l'emportava amunt i amunt.

-Aaaaah! -crirava mentre que veia allunyar-se la platja.

No va saber mai quanta estona va estar donant voltes pel cel, ell i aquella sabata. La cosa és que finalment va començar a descendir a poc a poc i es va trobar una altra vegada enmig d'una platja, però no era a la que havia anat aquell matí amb els seus pares, i tampoc els veia a ells per enlloc.

-On estic? -es va preguntar mentre veia una figura petita que s'aproximava.

Era un nen que devia tenir la mateixa edat que ell, amb el cabell llis i fosc, igual que la seva pell, anava vestit amb una camisola i uns pantalons amples i de color blanc. Els dos nens eren molt diferents l'un de l'altre i es miraren un ratet, s'observaven l'un a l'altra amb curiositat.

-Bon dia, com et dius? -li va preguntar aquell nen, no sabia quin idioma parlava però l'havia entès perfectament.

-Em dic Joan -va contestar amb cara d'espantat *-no sé que m'està passant, un remoli m'ha aixecat i m'ha deixat aquí,? I tu com et dius?*

-Em dic Yamir. No t'amoïnis, sigui com sigui ja estàs aquí, vine amb mi, la meva casa està a prop.

Caminaren per la vora de la mar, feia molta calor i en Joan començava a tenir gana i set. Així mateix, es trobava bé amb la companyia d'aquell nen estrany per a ell.

Arribaren a un grup de casetes petites amb el terrat ple de roba estesa, de molts colors, envoltat per palmeres i vegetació molt verda i frondosa, hi havia de nens per tot arreu. No havia estat mai a un lloc com aquell. En Yamir el va portar a una d'aquelles casetes i li va presentar la seva família.

-Joan, aquests són els meus pares i aquests són els meus germans. Cinc nens i nenes de diferents edats se'l miraven amb curiositat.

El varen convidar a dinar una mica d'arròs blanc amb un poquet d'una salsa molt olorosa i picant. Enyorava l'escalopa amb ketchup, el seu plat preferit, però tenia gana i, a més i més, la seva mare sempre li deia que quan anava de convidat havia d'agrair el menjar que li donaven i menjar-se'l. Estava esperant que li donessin una forquilla quan es va adonar de què, a aquella família, es menjava amb la mà, *la dreta* li va dir en Yamir.

Després de dinar, el pare va anar a treballar als camps de CACAU que hi havia als voltants del poble, altres membres de la família, inclòs els nens més petits, van anar a treballar a l'hortet que hi havia al costat de la seva casa.

-Joan vine amb nosaltres. En Joan va acompanyar a en Yamir i a la seva germana gran a portar aigua des d'un pou que es trobava ben lluny de la seva casa, la que utilitzaven per regar l'hortet no es podia beure. La veritat és que va trobar que era una feina ben pesada.

Quan va arribar un altra vegada a l'aldea, en Joan havia decidit que volia tornar a casa, però no sabia com fer-ho. Es va quedar assegut al costat de la porta de la caseta d'en Yamir, observant a la gent anar i venir, allí no hi havia molt més que fer, no hi havia cap tableta, ni Wii, ni gaires joguets de cap mena, a més i més, no entenia res del que deia la petita televisió que hi havia a l'estança central de la casa. Ja havia jugat molt amb tots aquells nens i començava a enyorar a la seva família. Es preguntava com fer-ho per tornar. Estava pensant: *hauré de dir-li als pares d'en Yamir que em portin a l'aeroport* quan el seu nou amic se li va apropar en veure'l tan malenconiós.

En compartir el seus pensaments amb ell, va saber que els pares d'en Yamir no tenien cotxe, que l'aeroport estava a dos dies de viatge i que per anar-hi s'havia d'agafar un autobús, després un tren i, finalment, un altre autobús per poder arribar-hi, però que, a més i més, la seva família no tenia diners amb els quals pagar aquell viatge tan llarg.

-*Què faré?* -Es preguntava en Joan cada vegada més espantat. Els seus pares estarien preocupats, no els havia avisat de què marxava, de fet ell no havia volgut marxar, havia estat aquell maleït cap de fibló que se l'havia emportat.

-*Estigues tranquil, Joan-* va dir en Yamir- *jo sé qui et podrà ajudar a tornar. Anirem a veure n'Alisha, ella sabrà com ajudar-te.* N'Alisha era la dona més vella i més sàvia d'aquella aldea.

-*Gràcies Yamir* -va dir ben agraït en Joan.

Es posaren en camí cap a la caseta d'aquella dona que estava un poc allunyada de les altres, necessitava més espai pel seu hort, havia de sembrar moltes herbes amb les que curar les malalties de tots els habitants de l'aldea i d'altres que vivien al voltants i que també la visitaven en posar-se malalts. Pel camí es trobaven les dones que havien sortit a comprar, a en Joan li encantaven els colors dels seus vestits.

Moltes preguntes voltaven pel cap d'en Joan sobre la manera de viure d'en Yamir, la seva família, i en definitiva, de tots els habitants d'aquell lloc on havia anat a parar.

-*Yamir, com és que els teus pares no tenen cotxe?* -va preguntar en Joan.

-*Cotxe? Però que dius, els meus pares no són rics, només tenen cotxe els rics* -contestà en Yamir.

-Els meus pares no són rics i en tenen un cada un -va dir pensatiu en Joan.

D'aquesta manera començaren una conversa sobre la manera de viure de cadascun d'ells. Així, en Joan va saber que es trobava a un país oriental que s'anomenava la Índia, que era un país enorme, de gran bellesa, però on hi havia molta gent que no tenia ni el més bàsic per viure. En Yamir li va explicar que ara anava unes hores cada setmana a l'escola, des que varen arribar uns estrangers que construïren una petita escola i convenceren a quasi totes les famílies de l'aldea de què, a més d'anar a plantar PLATANS, els nens també havien d'anar a l'escola. Aquests estrangers també visitaven als malalts quan les herbes de n'Alisha no aconseguïen curar-los.

-Però, idò tu treballes? -va preguntar en Joan.

-És clar -va contestar en Yamir- he d'ajudar a la meva família.

Mentre conversaven trobaren a n'Alisha que estava venent herbes a prop de casa seva. Eren herbes que ella sembrava i recollia i que curaven tot tipus de malalties.

Quan li explicaren el que havia passat i que en Joan estava molt content amb el seu nou amic però que volia tornar amb la seva família, n'Alisha els va dir que, per tornar, en Joan només havia de tornar a agafar la sabata, que ja veuria com d'aquesta manera aconseguiria el que volia.

-Però jo no tinc la sabata, hauré de tornar a la platja a buscar-la -va dir en Joan.

-Jo t'acompanyaré i t'ajudaré a buscar-la -va contestar en Yamir.

-Que na Laksmi us acompanyi -va dir n'Alisha.

-Qui és na Laksmi -va preguntar en Joan.

-És la deessa de la bona sort -va explicar en Yamir.

Caminaren fins a la platja i aviat trobaren la sabata. Els dos amics es miraren amb tristesa, sabien que aviat s'anaven a separar.

Però abans de dir-se adéu, varen córrer i jugar una bona estona, saltaren i rigueren, s'amagaren, es tombaren i es tornaren a aixecar, que bé s'ho passaren junts!

Quan ja varen estar molt cansats, es tombaren mirant el cel durant una bona estona. Estaven contents i esgotats.

Així mateix, finalment, va arribar el moment, es van acomiadar tristos però feliços per haver-se conegut, i qui sabia, tal vegada aviat es tornarien a trobar.

Finalment, en Joan va agafar la sabata i va esperar. Tal com va passar quan va anar a parar a aquell lloc tan estrany, de sobte, es va aixecar un vent fort i l'aire l'envoltava cada vegada amb més força, en Joan es va tornar a trobar enmig d'un remolí que el va enlairar i se l'emportava amunt i amunt.

-Aaaaah! -crirava mentre que veia allunyar-se la platja.

No va saber mai quanta estona va estar donant voltes pel cel però, finalment, va començar a descendir, a poc a poc, i es va trobar una altra vegada enmig de la platja a on havia anat aquell matí amb els seus pares... va sentir a la mare que el cridava.

-Mare estic aquí.

-Què t'havies fet Joan? Fa estona que no et veig –va preguntar la mare.

-Mare, recordes que de vegades, quan demano i demano que em compris cosses, tu em dius que no fa falta tenir-ne tantes de cosses per ser feliços, i que no sé quina sort tinc amb tot el que tinc? –va preguntar en Joan.

-Si és clar Joan, com oblidar-ho! Si no pares de demanar –va contestar la mare.

-Doncs em sembla que tens raó i que ja no demanaré tant –va dir en Joan.

La mare el va mirar somrient i el va abraçar amb calidesa, en Joan va gaudir com mai d'estar en braços de la seva mare.

I conte contat, conte acabat, si no és mentida, serà veritat.

FI

7-2-Proposta d'activitats

Orientacions metodològiques generals

En un grup de vint i cinc infants, l'espera a que parlin tots s'allarga molt, els infants es cansen abans de tenir gaires ocasions de participar. D'aquesta manera per llegir el conte i dur a terme la reflexió corresponent que pretenen les preguntes a fer seguidament, es millor aprofitar les ocasions de desdoblament que es puguin tenir.

Respecte a la sortida, es tracte d'una activitat que es pot fer en gran grup. De la mateixa manera es pot demanar que ens acompanyin alguns pares o mares, implicant a les famílies en la tasca educativa que volem portar a terme.

L'activitat d'inventar un altra final i dramatitzar-lo s'hauria de dur a terme dins del context de les activitat per racons, per exemple, concretament en el racó de dramatització, donat a que aquesta activitat només es portarà a terme amb un nombre reduït d'infants i el treball per racons permet que dins una mateixa aula es distribueixin diferents grups de pocs infants.

7-2-1- "Parlem-ne"

Després de contextualitzar amb el conte, fem una rotllana i plantegem preguntes encaminades a fer reflexionar als infants. Des de la visió constructivista de l'educació, promoure la reflexió és la manera de que l'infant construeixi el seu propi coneixement.

Objectius

- .Tenir coneixement de l'existència d'infants que viuen en condicions socials adverses.
- .Distingir el treball infantil de l'explotació infantil.
- .Desenvolupar valors de solidaritat, justícia social, cura del medi ambient.

Metodologia:

- Promoure reflexió amb preguntes com:
- S'assemblen les vostres vides a la d'en Yamir?
 - Quines diferències hi trobeu?
 - Per què treballen en Yamir i els seus germans?

-Sabeu que moltes coses que comprem, molts de jugarois, roba, menjar,etc. els han fabricat nens/as?

-En Yamir va a l'escola, però sabeu que hi ha nens que no poden anar-hi, ni tenen temps per jugar?

-Com trobeu que els deuen tractar?

-Com penseu que us sentiríeu sinó poguéssiu venir a escola ni jugar?

-Penseu que podeu fer alguna cosa perquè això no passi?

Avaluació

- a) Què és el que més t'ha agradat del conte?
- b) Per què?
- c) Quines coses has après?
- d) Com t'has sentit?

7-2-2 Inventem un altre final

El racó de dramatització pot ser molt adequat per dur a terme aquesta activitat ja que quatre infants és un nombre adient per anar a aquest racó.

.Treball col·laboratiu

.Desenvolupament del llenguatge

.Capacitat de prendre decisions

Metodologia:

Es proposa als infants que inventin un altre final al conte entre tots i després que el dramatitzin entre tots o per parelles, depenent del que inventin.

Per acabar, fem una rotllana i plantegem preguntes per promoure la reflexió, amb preguntes com:

-Per què us heu inventat aquets final?

-Com us heu sentit representant-lo?

I altres preguntes dependent del que hagin inventat.

Avaluació

- a) T'ha agradat aquest final?
- b) Per què?
- c) Quines coses has après?
- d) Com t'has sentit?

A continuació es proposarà als infants una sortida a una botiga on el que es pot comprar no ha estat fabricat per nens que pateixin explotació infantil, i que, a més i més, per fabricar-ho s'ha tingut en compte el respecte del medi ambient.

7-2-3-Sortida a comprar a una botiga de comerç just.

Per anar a comprar agafarem un senalló i explicarem als infants que ho fem per tal de reduir el residus que generarem.

Objectius

- .Apropar al criteri mediambiental de reduir residus.
- .Presentar alternatives al comerç convencional com el Comerç Just.
- .Conèixer el Comerç Just.
- .Lectoescriptura: elaborar la llista:
- .Autonomia,comptatge: pagar els productes.

Metodologia:

Anar a comprar els ingredients per a un pastís: xocolata, sucre, farina,etc. a una botiga de Comerç Just. Prèviament s'explicarà als infants a on anirem i perquè. Que trobarem productes que han estat elaborats segons els criteris del Comerç Just i que per a saber més del què comprem hem de llegir les etiquetes, a més de fomentar la relació amb l'entorn immediat.

Avaluació

- e) Què és el que més t'ha agradat de la sortida?
- f) Per què?
- g) Quines coses has après?

7-2-4-Fem un pastís “just”entre tots.

A Educació Infantil la manipulació i la experimentació són fonamentals, que procura interessants experiències sensibles pels infants. A més i més, elaborar i menjar un pastís de xocolata es tractarà d'una experiència plaent pels infants. Abans de començar a elaborar el pastís recordarem perquè varem anar a comprar els productes que utilitzarem a la botiga de Comerç Just.

Objectius:

- .Recordar perquè hem comprat els productes a una botiga de Comerç Just.
- .Manipulació i experimentació: volums, textures, pes, etc.
- .Mesura.
- .Treball col·laboratiu: elaborar projectes en comú.

Metodologia:

Al racó de cuina disposarem tres o quatre grups de uns cinc infants i cada grup elaborarà un pastís no massa gran, amb els ingredients que haurem comprat. Es pot demanar ajuda a les famílies, d'aquesta manera, les famílies participen de les iniciatives escolars i es divulguen més els criteris del Comerç Just. A més i més, podem aprofitar per dur a terme la manipulació i la experimentació del que passa amb la barreja dels diferents ingredients. Aquesta activitat també serveix per a apropar als infants a la mesura i el pes, ho podem fer mitjançant preguntes del següent estil: Creus que pesa igual un got de sucre que un got de farina? Si canviem la barreja de recipient i aquest és més gros, hi ha la mateixa quantitat?, més, menys?, etc.

El pastís pot formar part de l'esmorzar del dia següent.

Avaluació

- a) Què és el que més t'ha agradat de l'activitat?
- b) Per què?
- c) Quines coses has après?

Pel que fa a l'elaboració del pastís, es una activitat que amb ajuda de les famílies també es pot portar a terme en gran grup.

8-CONCLUSIONS

Donat que la diversitat cultural és un fet a les nostres aules avui dia, el primer propòsit d'aquest treball ha estat l'aprofundiment en el significat del què significa veritablement la interculturalitat.

Encara que els conflictes bèl·lics i la repressió política també provoquen que moltes persones fugin dels seus països, s'ha de distingir entre immigrants econòmics i refugiats. Així mateix, darrera els conflictes que tenen com a conseqüència onades de refugiats, moltes vegades hi ha qüestions econòmiques, és el cas del que s'ha anomenat els diamants de sang, a Sierra Leona on s'obligava als camperols a extreure diamants per finançar un conflicte on el que es dirimia era el control d'aquest comerç. Aquest és un cas extrem, però no únic de les violacions dels drets humans en el context de la interdependència entre la economia i la política.

Cal fer aquesta distinció entre les dos figures, donat que els refugiats tenen el seu propi estatut i en principi són una figura més protegida que els immigrants econòmics, i aquest treball versa sobre les raons dels immigrants econòmics per que els porten a voler immigrar per a millorar les seves condicions de vida. Aquestes raons també estan carregades de política, les decisions polítiques que prenen els governants influeixen en les condicions de vida de les persones. Les condicions de vida en els països dels nomenat països del Sud, són cada vegada més deplorables.

Unes condicions de vida que els habitants del Nord, en moltes ocasions, ni tan sols poden imaginar. Des del meu punt de vista, caldria abordar la problemàtica de l'abisme de la desigualtat econòmica, que no només és moralment qüestionable, sinó perquè pot repercutir negativament en el creixement econòmic i la reducció de la pobresa, així com multiplicar els problemes socials.

Tenint en compte l'anterior, des del meu punt de vista, la societat d'acollida d'aquest immigrants hauria de possibilitar la seva integració, adonant-se de les possibilitats d'enriquiment cultural que poden suposar, o sigui, percebent la diversitat com a valor, front a la homogeneïtat cultural. Donat que en moltes ocasions es considera que les persones novingudes han d'assimilar els trets culturals del lloc on arriben, que integrar-se vol dir renunciar a la pròpia identitat cultural i abraçar la del país d'acollida.

A partir d'aquí, el concepte d'interculturalitat agafaria tot el sentit. La interculturalitat fa referència a un tipus de relació que s'estableix entre diferents cultures i que propugna el diàleg i la trobada entre elles a partir del reconeixement mutu, dels seus respectius valors i formes de vida. No proposa una fusió de les diferents identitats de les cultures involucrades en una identitat única, el que es pretén és un reforç i enriquiment de cadascuna d'elles, utilitzant la creativitat i la solidaritat com a eines per a aconseguir-ho. En resum, front a les visions etnocentristes que veuen la interacció com a perill de desintegració i dissolució de cadascuna de les cultures en contacte, es pot percebre la interacció com a un enriquiment mutu.

Per un altre costat, volia posar el focus sobre les raons de caire econòmic i social que provoquen la immigració, sobre la comprensió de la responsabilitat que té la nostra societat, a través dels nostres hàbits de consum, en l'aprofundiment de les desigualtats entre rics i pobres que provoquen la immigració, així com en els problemes mediambientals actuals.

De la mateixa manera, considero que és important conèixer els criteris que proposa el nomenat Comerç Just, encaminats a millorar la situació socials i mediambiental del món.

Així mateix, presentar una proposta pràctica dirigida als alumnes d'Educació Infantil per induir la reflexió sobre totes aquestes qüestions.

Arribat aquest punt la qüestió que calia fer-se era si era adient tractar totes aquestes qüestions a l'Educació Infantil.

La meua opinió es que, donat que estam davant la constatació d'una població mundial empobrida i oprimida i tenint en compte l'article 1 de la Declaració dels Drets Humans, es pot afirmar que afrontar les profundes desigualtats ens competeix a tots.

És un fet que els consumidors incidim en les regles de mercat cada vegada que comprem algun producte o consumim algun be de servei, això ens confereix als consumidors un gran poder col·lectiu sobre la oferta i la demanda. Des del meu punt de vista els consumidors ens hauríem d'orientar cap a opcions sostenibles mediambientalment i respectuoses amb els drets humans.

Així mateix, des del punt de vista de la Competència Social, entenent aquesta com que la formació de tots els ciutadans i ciutadanes ha d'encaminar-se a dotar-los de competències que els permetin donar resposta a les diferents problemàtiques, davant les quals els posarà la vida, el que ens diu Zabala (2007) respecta a la dimensió social de la persona és que "debe ser competente para participar activamente en la transformación de la sociedad, es decir, comprenderla, valorarla e intervenir en ella de manera crítica y responsable, con el objetivo de que cada vez sea más justa, solidaria y democrática", d'aquesta manera desenvolupar Competència Social és també desenvolupar estratègies encaminades a trobar solucions al problemes socials i mediambientals amb els que els infants s'aniran trobant al llarg de la seva vida.

Recalcar també, que donat que els infants estan exposats a la influència de les cada vegada més sofisticades estratègies de màrqueting, considero que els hem de proporcionar elements per a la reflexió mitjançant estratègies adequades al seu nivell maduratiu, però que els permetin anar neutralitzant els efectes d'aquestes tècniques. Penso que saber que nens com ells treballen molt i en condicions inhumanes per a produir els seus joguets o les samarretes que porten o el seu menjar preferit ajudarà a formar uns consumidors més responsables.

D'aquesta manera, es pot afirmar que es poden promoure valors, com solidaritat, cura del medi ambient o justícia social mitjançant activitats practiques a totes les etapes educatives, adaptant les propostes a la etapa de la que es tracti i al nivell maduratiu que presentin els infants.

Així mateix, en la meua opinió l'escola, des de la perspectiva de l'educació per a la vida i la promoció dels valors solidaris i de la promoció de la cura del medi ambient, hauria de contemplar la promoció de les diferents alternatives per a que es doni un consum responsable, en aquest cas concret el Comerç Just.

Donat tot l'anterior, el plantejament és sinó es tracta de qüestions molt complexes per a plantejar en el context de l'Educació Infantil.

Considerant que les necessitats dels infants durant el primer cicle de l'Educació Infantil, on aquestes necessitats estan molt relacionades amb la cobertura de les necessitats bàsiques, amb el desenvolupament motriu i del llenguatge, la resposta seria no.

No obstant això, considero que al segon cicle, sobre tot als cinc anys, el nivell d'autonomia i desenvolupament del llenguatge, així com la capacitat d'atenció, concentració i d'interès per l'entorn immediat, però també no tan immediat, permet promoure la reflexió sobre qüestions de més complexitat que les puguin plantejar en anys anteriors.

En la meua opinió, cap el final de la segona etapa d'Educació Infantil els infants ja han desenvolupat el llenguatge i la capacitat de reflexió que requereix plantejar totes aquestes qüestions.

Així mateix, tenint en consideració que el desenvolupament de l'empatia és una qüestió important a l'Educació Infantil, donat que es tracte d'una etapa on l'egocentrisme és una de les seves característiques, egocentrisme que es va abandonant al llarg de l'etapa. I considerant també, que avui dia, a quasi totes les aules, hi ha infants que provenen de diferents indrets, les seves famílies dels quals, en moltes ocasions han arribat per a poder millorar les seves condicions de vida, penso que amb cinc anys els infants podran entendre aquestes raons i que d'aquesta manera es podrà donar un desenvolupant conjunt de la empatia.

S'han tingut en compte tots els elements anteriors per a elaborar el recurs que present, considerant també que l'aprenentatge ha d'estar significatiu. Així la eina que he elaborat es un conte, amb un infant d'uns cinc anys com a protagonista que coneix a un altra infant com ell i que viu en unes condicions de vida molt diferents a les del nostre món, aquests dos infants es

fan amics i comparteixen impressions sobre les seves vides. Es tracta d'un conte en el que sentir-se reflectit i que per tant esdevindrà significatiu, que possibilitarà la empatia amb els que viuen en unes condicions de vida més adverses.

L'element fantàstic constitueix una manera lúdica que permet presentar tot tipus de situacions a Educació Infantil, en aquest cas ocasiona que un remoli faci viatjar al protagonista a la Índia, d'aquesta manera s'apropa al infants a una situació real amb la intenció de promoure en ells la reflexió sobre les condicions de vida que es donen a altres indrets del món i sobre el consumisme al qual són molt vulnerables a aquesta edat, ho volen tot i ho volen ja. De la mateixa manera, amb les preguntes que es proposen a continuació es pretén promoure la reflexió sobre qui ha participat en la producció dels seus joguets o de la seva roba.

Pel que fa a l'aplicació pràctica, durant les pràctiques realitzades recentment corresponents Practicum II, a través de la metodologia del treball per projectes, he observat que promoure la reflexió en gran grup no es tracta d'una tasca senzilla, és per això que proposo el desdoblament per a portat a terme la lectura del conte i promoure la reflexió corresponent o que a l'hora de canviar el final del conte considero que seria una tasca adient per a Primària o en tot cas en petit grup com pot donar –se el cas del treball per racons, és per això que la proposo en el al racó de dramatització.

Les activitats relacionades amb la compra de productes a una botiga de Comerç Just, pretenen fer reflexionar sobre la responsabilitat de les nostres accions i sobre la possibilitat de promoure canvis a través de les nostres accions.

La relació família i escola es un aspecte a tenir sempre en compte per tal d'establir vincles que redundaran en una millor coherència educativa. Per desenvolupar aquesta relació, cal implicar a les famílies, de la mateixa manera que la seva implicació permetrà portar a terme propostes que d'altre manera seria impossible, és el cas de les sortides, probablement no podrem portar a terme sortides com la proposada per anar a comprar productes a una botiga de Comerç Just sinó comptem a la seva complicitat i ajuda.

Respecta a la inclusió d'imatges, donat que les imatges suposen un recurs valuós a l'Educació Infantil, tant per a captar l'atenció com per utilitzar-les com a recurs per fer arribar

millor el missatge als infants, dir que m'hagués agradat aportar unes bones il·lustracions, però les meves habilitats artístiques no ho permeten, considero que són l'element que li faltaria al conte presentat.

9-BIBLIOGRAFIA

Abeleira, A (2011). *Dale la vuelta. Proyecto de educación para el consumo en educación infantil* . Recuperat de :

http://igc.xunta.es/pls/portal/docs/PAGE/IGC/012_CENTRODEDOCUMENTACION_MENU/005_PUBLICACIONESESTUDIOS_MENU/DALE%20LA%20VUELTA.PDF

Albareda, L., Bertán, D., Montagut, X., Navarro, i Scoles, R. (1999). *La Guía educativa per el consum crític*. Barcelona: Romanya/Valls.

Amnistia Internacional Catalunya. (n.d). *La Declaración de los Derechos Humanos. Los derechos de tercera generación* Recuperat de <http://www.amnistiacatalunya.org/edu/es/historia/dh-futuros.html>

Basseas, E., Huguet, T., i Solé, I. (2008). *Aprender i ensenyar a l'educació Infantil*. Barcelona: Graó.

Comisión mundial sobre el medio ambiente y el desarrollo. *Declaración de Tokio*. (1987). Recuperat de: [file:///C:/Users/Antonia_2/Downloads/COMISI%C3%93N%20MUNDIAL%20SOBRE%20EL%20MEDIO%20Y%20EL%20DESARROLLO%20\(1\).htm](file:///C:/Users/Antonia_2/Downloads/COMISI%C3%93N%20MUNDIAL%20SOBRE%20EL%20MEDIO%20Y%20EL%20DESARROLLO%20(1).htm)

Constitución Española. (1978). *Noticias jurídicas*. Recuperat de: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/constitucion.html

Federación Aragonesa de Solidaridad. (2007). *Catálogo de recursos didácticos ONGDs-FAS*. Zaragoza. Recuperat de: http://www.carei.es/fich/catalogo_recursos_educacion_desarrollo.pdf

Fundación Vicente Ferrer. (n.d.). *Comercio Justo*. Recuperat de: <http://www.fundacionvicenteferrer.org/es/que-hacemos/comercio-justo>

Carbonell, J. (1995). *L' escola entre la utopia i la realitat* (2ª. Ed.) Barcelona: Romanya/Valls.

Decret 67/2008, de 6 de juny de 2008, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària i l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears. Recuperat de: http://weib.caib.es/Normativa/Curriculum_IB/educacio_infantil_.htm

Delors, J. (1994). Los cuatro pilares de la educación, en *La educación encierra un tesoro*. El Correo de la UNESCO, pp. 91-103. Recuperat de:

http://www.google.es/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCIQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.ineaformate.conevyt.org.mx%2Findex.php%3Foption%3Dcom_docman%26task%3Ddoc_download%26gid%3D73%26Itemid%3D52&ei=7SQDVdiKcXwUtWxgZAE&usq=AFQjCNEZRboIVyzYDSjfZhGub07HfLl-A&sig2=mGuneN3pHAhuMFCHG-hZjw&bvm=bv.88198703.d.d24

Europa Press. (19-01-2015). Un 1% de la población tendrá más dinero que el 99% restante en 2016. *El Mundo* Recuperat de: <http://www.elmundo.es/solidaridad/2015/01/19/54bcb9c268e3e1d2b8b456d.html>

Fernandez, m. (7 de junio de 2015). ¿Es posible un capitalismo responsable?. *El país*. Recuperat de : http://economia.elpais.com/economia/2015/06/05/actualidad/1433503670_485248.html

Chomsky, N. (828 d'Abril 1993). Los amos del universo.. *El país*. Recuperat de: http://elpais.com/diario/1993/04/28/opinion/735948008_850215.html

Greenpeace, (n.d). *Guía de transforma-acción: reducción de los residuos*. Recuperat de: <http://www.greenpeace.org/espana/Global/espana/report/contaminacion/Guia%20Transform-accion%20residuos.pdf>

Intermon (n.d.). Comercio Justo. Recuperat de: <http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/comercio-justo/como-trabajamos/criterios-de-comercio-justo>

Intermon. (178 Informe de Oxfam. 20 de Enero de 2014). Recuperat de: <http://www.oxfamintermon.org/sites/default/files/documentos/files/bp-working-for-few-political-capture-economic-inequality-200114-es.pdf>

Jares, S. R. (1999). *Educación y Derechos Humanos*. Madrid. Editorial Popular, S.A.

Maleta pedagògica. (n.d.). Recuperat de: <http://surt.org/maletaintercultural/index.php?vlg=1&vmd=1&vtp=0&vit=9&tex=16>

ONU. (2015). Podemos erradicar la pobreza. Recuperat de : <http://www.un.org/es/millenniumgoals/>

Oxfam Internacional. (2015). *Iguales: Acabemos con la desigualdad extrema*. Recuperat de: <https://www.oxfam.org/es/informes/iguales-acabemos-con-la-desigualdad-extrema>

Setem. (n.d). *Trabajando la infancia. Comercio Justo y explotación infantil*. Recuperat de: http://www.setem.org/media/pdfs/SETEMCV_Trabajando_la_infancia_Guia_didactica_cas.pdf

Veroli, E. (n.d). *Observatorio de la Deuda en la globalización*. Cat. UNESCO. Sostenibilidad. UPC. Recuperat de: http://portalsostenibilidad.upc.edu/detall_01.php?numapartat=6&id=73

Zabala, A. (2007). 11 ideas clave, cómo aprender y enseñar competencias. Barcelona. Graó.

Altres webs consultades:

<http://www.elsalmoncontracorriente.es/?El-comercio-justo-no-es-solo-un>

<http://www.facua.org/es/informe.php?Id=128>

<http://www.juntadeandalucia.es/averroes/albolut/CTNIIB8T4.pdf>

http://portalsostenibilidad.upc.edu/detall_01.php?numapartat=5&id=205

http://portalsostenibilidad.upc.edu/detall_01.php?numapartat=6&id=73